

*Апанасенко Катерина Іванівна, кандидат юридичних наук, доцент,
доцент Чернігівського національного технологічного університету*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОЗВІЛЬНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Автомобільні дороги є одними з найважливіших інфраструктурних об'єктів будь-якої країни. Одним із засобів забезпечення цілісності (збереженості) автомобільних доріг та безпеки громадян і навколишнього середовища є дозвільний порядок допуску до участі у дорожньому русі транспорту, що перевозить небезпечні вантажі, і великогабаритних, великовагових транспортних засобів. Такий допуск здійснюється шляхом погодження маршруту та видачі дозволу на рух відповідного транспорту. З огляду на актуальну для України проблему якісного стану доріг, потребу інтеграції нашої держави до участі у міжнародних транспортних коридорах, дослідження порушеної теми є своєчасним.

Переліком документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності передбачено два види документів, видача яких пов'язана із забезпеченням організації дорожнього руху: дозвіл на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні, та погодження маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів (поз. 76, 97 Переліку документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності, затвердженого Законом від 19.05.2011). Ці документи можна віднести до числа тих дозвільних документів, правовий режим яких пов'язаний із забезпеченням організації громадського простору, руху на дорогах. У статті 29 Закону України “Про автомобільний рух” прямо передбачається така мета видачі дозволів, як збереження автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів. Зважаючи на можливість обмеження в дозволі швидкості руху великогабаритних та великовагових транспортних засобів залежно від дорожніх умов, габаритів, маси та особливостей вантажу, що перевозиться, можна дійти висновку про ще одну задачу дозвільного порядку перевезень вантажів великогабаритним/ великоваговим транспортом — забезпечення безпеки дорожнього руху.

Повноваження Національної поліції з видачі вказаних дозвільних документів закріплені у статті 53-1 Закону України “Про дорожній рух”, частині 2 статті 16 Закону України “Про перевезення небезпечних вантажів”. Дослідники-адміністративісти відносять видачу й погодження дозвільних документів у сфері безпеки дорожнього руху до такого напрямку діяльності Національної поліції із забезпечення публічної безпеки і порядку, як охоронна діяльність [1, с. 8], або до числа публічно-

сервісних повноважень поліції у сфері прав і свобод людини та інтересів держави [3, с. 35]. Порядок видачі указаних дозволів розглядався в адміністративно-правовій літературі з процедурної точки зору як один із порядків провадження в адміністративній справі [2]; на питанні про повноваження підрозділів поліції видавати відповідні дозволи зупинявся Троян В.А. [3, с. 36 - 37].

Правовий режим дозволу на участь у дорожньому русі великовагових і великогабаритних транспортних засобів врегульований статтею 29 Закону “Про дорожній рух”, постановою КМУ “Про проїзд великогабаритних та великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами” від 18.01.2001 № 30, “Про заходи щодо збереження автомобільних доріг загального користування” від 27.06.2007 № 879.

Габаритно-ваговий контроль транспортних засобів на автомобільних дорогах загального користування здійснюється Укртрансбезпекою, її територіальними органами та уповноваженими підрозділами Національної поліції. Контроль за наявністю у водіїв великовагових та великогабаритних транспортних засобів дозволу на рух здійснюють уповноважені підрозділи Національної поліції та територіальні органи Укртрансбезпеки, які здійснюють габаритно-ваговий контроль (пп. 3, 15 постанови КМУ від 27.06.2007 №879).

Згідно з пунктом 4 постанови КМУ від 18.01.2001 № 30 рух великовагових та великогабаритних транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами здійснюється або на підставі відповідного дозволу на участь у дорожньому русі транспортних засобів, виданого перевізникові уповноваженим підрозділом Національної поліції, або документа про внесення плати за проїзд таких транспортних засобів. Такі дозволи видаються управліннями безпеки дорожнього руху Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України та відділами безпеки дорожнього руху управлінь превентивної діяльності Головних управлінь Національної поліції в областях та місті Києві виключно через ЦНАП.

Для отримання дозволу перевізник або уповноважена ним особа подає: заяву, в якій зазначаються заплановані строки проїзду транспортного засобу, маршрут руху, геометричні (висота, ширина, довжина) і вагові (загальна вага, осьові навантаження) параметри транспортного засобу, інформація про вантаж, найменування, адреса, телефон перевізника та прізвище відповідальної за перевезення особи; копії погоджувальних документів з власниками вулично-дорожньої мережі, залізничних переїздів, мостового господарства, служб міського електротранспорту, електромереж, електрифікації, електрозв'язку щодо проїзду автотранспорту; документ, що підтверджує внесення плати за

оформлення дозволу.

Рішення про видачу або відмову у видачі дозволу приймається уповноваженим підрозділом Національної поліції у триденний строк.

Щодо погоджувальних документів із власниками вулично-дорожньої мережі, то в першу чергу мова йде про погодження від представників власників автомобільних доріг загального користування та вулиць і доріг населених пунктів — від Укравтодору та органів місцевого самоврядування. Згідно з п. 10 постанови КМУ від 18.01.2001 № 30 якщо маршрут проходить вулицями населених пунктів, видача дозволу погоджується з власниками автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів або уповноваженими ними організаціями, які відповідають за експлуатаційне утримання цих доріг, вулиць та залізничних переїздів.

Видача дозволу на участь у дорожньому русі великовагових і великогабаритних транспортних засобів перебуває у прямій залежності від погодження маршруту перевізника Укравтодором, якщо маршрут проходить автомобільними дорогами загального користування. Згідно з п. 32 постанови КМУ від 27.06.2007 № 879 перевізник, який має намір використовувати великоваговий та/або великогабаритний транспортний засіб, зобов'язаний не пізніше ніж за три доби звернутися до уповноважених Укравтодором підприємств із заявою про видачу погодження маршруту. Дозвіл на рух великовагового та/або великогабаритного транспортного засобу після отримання погодження маршруту видається уповноваженим підрозділом Національної поліції через центри надання адміністративних послуг.

Погодження від власників переїздів, мостового господарства, служб міського електротранспорту, електромереж, електрифікації, електрозв'язку оформляються лише за умов, визначених у пунктах 11, 12 постанови КМУ від 18.01.2001 № 30.

Дозвіл на участь у дорожньому русі видається на одноразовий проїзд великогабаритного та великовагового транспортного засобу. У разі здійснення постійних проїздів по одному маршруту тим самим транспортним засобом дозвіл може видаватися на кілька проїздів, але не більше ніж на три місяці (п. 7 постанови КМУ від 18.01.2001 № 30).

Названою вище постановою КМУ 2001 року передбачені загальні підстави відмови у видачі дозволу (п. 35), а також міститься посилання на невидачу та “припинення” дії дозволу (п. 8). Зокрема, дозвіл на проїзд великогабаритних транспортних засобів автомобільними дорогами та вулицями не видається або дія дозволу припиняється, якщо на таких дорогах і вулицях може виникнути підвищена небезпека для учасників дорожнього руху або транспортні затори. Ця правова норма кореспондується із пунктом 35 постанови КМУ від 27.06.2007 № 879, згідно з якою рух великовагових та/або великогабаритних транспортних

засобів може бути тимчасово обмежено або заборонено у разі настання погодно-кліматичних умов, за яких експлуатація таких транспортних засобів може призвести до значного пошкодження автомобільних доріг або негативно позначитися на безпеці руху. Профільним Законом України “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” не передбачено такого правового інструменту, як припинення дії дозволу. З огляду на положення ч. 1 ст. 4-1 цього Закону про встановлення Кабінетом Міністрів України порядку проведення дозвільної (погоджувальної) процедури центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, припинення дії дозволу можна вважати допустимим. Невидачу дозволу можна розуміти як відмову у видачі дозволу, що має бути здійснена у порядку, визначеному профільним Законом та відповідною постановою Уряду України.

На нашу думку, правовий режим аналізованого дозволу слід кардинально змінити в інтересах заявників. Зважаючи на перелік документів, які надаються для отримання дозволу, завданням дозвільного органу — Національної поліції — в аналізованих дозвільних правовідносинах виступає контроль наявності у перевізника погоджень маршруту руху великовагового/ великогабаритного транспорту із власниками (управителями) об'єктів вулично-дорожньої мережі, іншої транспортної інфраструктури і системи зв'язку та контроль здійснення оплати за проїзд. Відповідною інтересам і перевізників, і публічним інтересам була би процедура, за якої перевізник звертався би за дозволом до органів Національної поліції через ЦНАП, а адміністратори ЦНАП здійснювали би збір необхідних погоджень для перевізника, як це передбачається в Законі України “Про адміністративні послуги” (п. 2 ч. 5 ст. 13). Саме за таких умов діяльність ЦНАП, дозвільних органів та органів, що погоджують видачу дозволу, носила би характер адміністративної послуги. На сьогоднішній день не доводиться говорити про видачу дозволу на участь у дорожньому русі як про надання адміністративної послуги органами Національної поліції. Адже перевізники мають самостійно отримати поза ЦНАПом, безпосередньо від уповноважених органів масу погоджень і надати їх дозвільному органу. Сервісний характер взаємовідносин між перевізниками великовагових і великогабаритних вантажів та органами Національної поліції лише задекларований у нормативних актах. Тому важко погодитись із дослідниками-адміністративістами, які стверджують протилежне [3; 4].

У разі здійснення дорожнього перевезення небезпечних вантажів перевізник зобов'язаний розробити та погодити з органами Національної поліції маршрути й режими перевезення небезпечних вантажів (ч. 2 ст. 8 Закону України “Про перевезення небезпечних вантажів”). Під маршрутами руху слід розуміти залізничні шляхи,

автомобільні дороги, внутрішні водні шляхи, морський та повітряний простір, де дозволено рух транспортних засобів, які перевозять небезпечні вантажі (ст. 1 Закону “Про перевезення небезпечних вантажів”). Важливо підкреслити, що до Переліку документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності віднесено погодження маршрутів руху транспортних засобів лише під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів (поз. 97 Переліку).

Правила дорожнього перевезення небезпечних вантажів затверджені наказом МВС України від 26.07.2004 № 822. Погодження дорожнього перевезення передбачає узгодження з Державною автомобільною інспекцією МВС України руху транспортних засобів конкретними вулицями й дорогами, яке обумовлює недопущення проїзду через комерційні або житлові райони, екологічно чутливі райони, промислові зони з небезпечними об'єктами або дорогами транспортних засобів, що становлять серйозну фізичну небезпеку для учасників руху; вимоги щодо руху та стоянки під час несприятливих погодних умов, землетрусів, аварій, страйків, громадських безпорядків або військових дій; обмеження руху транспортних засобів у певні дні тижня або року (п. 1.6 Правил).

Порядок погодження маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів врегульовано у розділі 10 Правил. Зокрема, визначено види небезпечних вантажів, перевезення яких вимагає отримання погодження, перелік документів, необхідних для здійснення погодження, й підстави відмови у його видачі. За оформлення погодження справляється плата. Рішення про видачу або відмову у видачі погодження маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів приймається підрозділами Державтоінспекції МВС України в десятиденний строк. За загальним правилом, погодження видається строком на три місяці. Якщо документи, на підставі яких видавалось погодження, мають менший строк дії, погодження видається на менший строк. Передбачається електронний облік (база) виданих погоджень маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів.

Особливістю правового режиму погодження є: специфічні підстави його переоформлення (п. 10.3 Правил); додаткові підстави для анулювання погодження (п. 10.3 Правил); можливість внесення змін до маршруту руху працівниками Державтоінспекції МВС України на місцях, якщо на маршруті перевезення небезпечних вантажів виникає підвищена небезпека для учасників дорожнього руху (несприятливі погодні умови, дорожньо-транспортні пригоди, інші надзвичайні події).

Отже, правовий режим аналізованих дозволів має свою специфіку. По-перше, їх видача потребує достатньо оперативних дій Національної поліції. По-друге, дозвільні органи в односторонньому порядку вправі

приймати рішення про умови дії дозволів, що змінюють дії перевізників, які отримали дозвіл (наприклад, внесення змін до маршруту руху транспорту, що перевозить небезпечні вантажі). Такі особливості пояснюються умовами здійснення господарської діяльності з перевезення вантажів автомобільними дорогами, що потребує оперативного реагування на надзвичайні ситуації.

Порядок видачі дозвільних документів у сфері організації та забезпечення безпеки руху на автомобільних дорогах достатньо детально врегульовано на підзаконному рівні. Це є звичайною ситуацією для правового режиму дозвільних документів у сфері господарювання, хоч і суперечить вимогам ч. 1 ст. 4 Закону “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”. На нашу думку, необхідно кардинально переглянути правове регулювання дозволу на участь у дорожньому русі великовагових і великогабаритних транспортних засобів, забезпечивши сервісний характер взаємовідносин між перевізниками та органами Національної поліції.

Список використаних джерел:

1. Батраченко О.В. Форми правоохоронної діяльності Національної поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку в державі // Форум права. 2016. № 2. С. 5 — 10.
2. Пефтієв О.В. Дозвільно-ліцензійний порядок організації перевезень пасажирів і вантажів автомобільним транспортом // Часопис Академії адвокатури України. 2012. № 17 (4). С. 1-6.
3. Троян В.А. Особливості публічно-сервісних повноважень Національної поліції у сфері прав і свобод людини та інтересів держави // Наше право. 2017. № 1. С. 33 - 42.
4. Шатрава С.В. Правове регулювання процедури надання адміністративних послуг органами внутрішніх справ: питання законодавчого закріплення // Право і суспільство. 2015. № 6-2. Ч. 2. С. 152 — 158.

*Банах Андрій Вікторович, кандидат технічних наук, доцент,
докторант кафедри міського будівництва КНУБА,
доцент кафедри міського будівництва та господарства ЗДІА*

ПРОБЛЕМАТИКА І ЗАДАЧІ ТЕОРІЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРИРОДНОЇ ТА АНТРОПОГЕННОЇ СИСТЕМ В ПРОЦЕСІ МІСТОБУДІВНОГО ОСВОЄННЯ ТЕРИТОРІЙ

В умовах концепції сталого розвитку задачі планування та забезпечення збалансованого розвитку міста є комплексними та містять, зокрема, містобудівні, архітектурні, інженерно-будівельні, екологічні,